

Plná moc

Upozorňujeme studenty/ky, že jako vysokoškolský student/ka jsou dle občanského zákoníku zákona č. 89/2012 Sb. osobou zcela svéprávnou a pokud za sebe chtějí nechat jednat třetí osobu – zmocněnce - (sourozence, rodiče, prarodiče, přítele apod.) pak tato se musí prokázat zplnomocněním (plnou mocí), které ji opravňuje jednat a v jakém rozsahu za studenta/ku (zmocnitele).

V případě, že se osoba dotazující na studijní výsledky studenta neprokáže výše uvedeným zmocněním, nebude s touto osobou vůbec jednáno, neboť by tím byl porušen zákon č.111/1998 Sb., zákon o vysokých školách a jeho § 21, zákon č. 89/2012 Sb. § 82 a § 10 zákona č.101/2000 Sb. – zákon o ochraně osobních údajů.

Viz. § 441-449 NOZ- Smluvní zastoupení

§441

(1) Ujednají-li si to strany, zastupuje jedna z nich druhou v ujednaném rozsahu jako zmocněnec.

(2) Zmocnitel uvede rozsah zástupčího oprávnění v plné moci. Netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě. Vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc.

§ 442

Zmocnitel se nemůže vzdát práva odvolat zmocnění, ujednají-li si však strany pro jeho odvolání určité důvody, nelze zmocnění odvolat z jiného důvodu. To neplatí, má-li zmocnitel pro odvolání zmocnění zvlášť závažný důvod.

§ 443

Při zmocnění právnické osoby náleží výkon zástupčího oprávnění do působnosti jejího statutárního orgánu. K výkonu zastoupení je oprávněna i osoba, kterou statutární orgán určí.

§ 444

(1) Kdo vlastní vinou vyvolá u třetí osoby domněnku, že zmocnil někoho jiného k právnímu jednání, nemůže se dovolat nedostatku zmocnění, byla-li třetí osoba v dobré víře a mohla-li rozumně předpokládat, že zmocnění bylo uděleno.

(2) Dal-li zmocnitel jiné osobě najevo, že zmocněnce zmocnil k určitým právním jednáním, může se vůči ní dovolat, že zmocnění později zaniklo, jen pokud jí to před zmocněncovým jednáním oznámil, nebo pokud tato osoba při zmocněncově jednání o zániku věděla.

§ 445

Jednala-li jako zástupce osoba nezpůsobilá v příslušné záležitosti sama právně jednat, nelze se toho dovolat vůči tomu, kdo o této skutečnosti nevěděl ani nemohl vědět.

§ 446

Překročil-li zmocněnec zástupčí oprávnění a nesouhlasí-li s tím zmocnitel, oznámí to osobě, se kterou zmocněnec právně jednal, bez zbytečného odkladu poté, co se o právním jednání dozvěděl. Neučiní-li to, platí, že překročení schválil; to neplatí, pokud osoba, s níž zástupce právně jednal, měla a mohla z okolností bez pochybností poznat, že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje.

§ 447

Jsou-li pokyny zmocnitele obsaženy v plné moci a musely-li být známy osobě, vůči níž zmocněnec jednal, považuje se jejich překročení za porušení zástupčího oprávnění.

§ 448

(1) Zmocnění zanikne vykonáním právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno; zmocnění zanikne i v případě, že je zmocnitel odvolá nebo zmocněnec vypoví. Zemře-li zmocněnec nebo zmocnitel, nebo je-li některým z nich právnická osoba a zanikne-li, zanikne i zmocnění, ledaže bylo ujednáno něco jiného.

(2) Dokud není odvolání zmocněnci známo, má jeho právní jednání tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo. Toho se však nemůže dovolat strana, která o odvolání zmocnění věděla, nebo měla a mohla vědět.

§ 449

(1) Zemře-li zmocnitel nebo vypoví-li zmocněnec zmocnění, učiní zmocněnec ještě vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu. Jeho právní jednání má tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo, neodporuje-li tomu, co nařídil ještě zmocnitel nebo jeho právní nástupce.

(2) Zmocněnec vydá bez zbytečného odkladu po zániku zmocnění vše, co mu zmocnitel propůjčil, popřípadě co pro zmocnitele získal. Zemřel-li zmocněnec, má vůči zmocniteli tuto povinnost každý, kdo má tyto věci u sebe.

Pro ilustraci uvádím:

Zletilost

Přehled výkladu:

- I. Zletilost a okamžik jejího nabytí (1 až 3)
- II. Plná svéprávnost a související pojmy (4 až 10)
- III. Nabytí plné svéprávnosti před nabytím zletilosti (11 až 13)

Z důvodové zprávy (k § 30):

Osnova rozlišuje svéprávnost a zletilost.

Zletilosti nabývá člověk dosažením osmnácti let věku. Rozlišení osob na zletilé i nezletilé se tedy pojí s jediným kritériem, kterým je dosažení určitého věku.

Naproti tomu svéprávnost je schopnost samostatně právně jednat, vlastním jednáním nabývat subjektivní práva a povinnosti. Klasické označení "svéprávnost" zachoval ještě občanský zákoník z r. 1950; opuštěno bylo zákoníkem z r. 1964 z ideologických důvodů a v zájmu vytvoření socialistické právní terminologie, která standardní jednoslovné právní pojmy nahrazovala termíny víceslovnými (např. místo "nájemné" se zavedla "úhrada za užívání bytu", podobně se místo "svéprávnost" zavedla "způsobilost k právním úkonům"). Označením osoby jako svéprávné se vyjadřuje, že je svého práva (sui iuris), nikoli práva cizího (alieni iuris). Obdobně označují tuto právní vlastnost i jiné evropské jazyky.

Nabytím zletilosti nabývá člověk zpravidla i svéprávnosti, není to však bezvýjimečně, protože svéprávnosti lze nabýt i před dosažením zletilosti (emancipací, sňatkem), stejně jako zletilý člověk může svéprávnosti pozbyť. Podrobnosti upravují zvláštní ustanovení.

K odst. 1

I. Zletilost a okamžik jejího nabytí

Zletilostí se rozumí stanovená věková hranice, s níž je v soukromém právu spojeno nabytí způsobilosti nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem v plném rozsahu.

Ve středověku (u nás ještě na začátku 16. století) se zletilost určovala individuálně, a to fyzickým ohledáním sekundárních pohlavních znaků, jak zachytil Viktorin Kornelius ze Všehrd. Kniha Tovačovská z 15. století však již stanovila pevné věkové hranice, zvláště pro muže a ženy, a to právě z toho důvodu, "aby ten posměch sňat byl". Obecný zákoník občanský pak rozeznával ve svém § 21 děti (ještě nedokonaly sedmého roku), nedospělé (ještě nedokonali věku čtrnáctého) a nezletilce (ještě nedokonali dvacátého čtvrtého roku svého života). Zletilosti se tedy podle obecného zákoníku občanského nabývalo dokonáním dvacátého čtvrtého roku věku. Zákonem č. 447/1919 Sb., kterým se snižuje věk nezletilosti, byla hranice pro nabytí zletilosti snížena na dovršení dvacátého prvního roku věku. Občanský zákoník č. 141/1950 Sb. stanovil v § 10 odst. 1, že zletilosti se dosahuje dovršením osmnáctého roku věku. Této hranice se podržel také občanský zákoník č. 40/1964 Sb. (§ 8 odst. 2).

Také podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. dochází k nabytí zletilosti dovršením osmnáctého roku věku. Při absenci výslovného ustanovení v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. se teorie i praxe sjednotily na stanovisku, že člověk dovrší osmnáctý rok svého věku v okamžiku, kdy začíná den, který svým číselným označením a měsícem odpovídá dni, kdy se před osmnácti lety narodil. Tak člověk narozený např. dne 5. února 2000 ve 14:35 dovrší osmnáctý rok svého věku v 00:00 dne 5. února 2018 (srov. NS 6_Cz 45/87). V občanském zákoníku je toto pravidlo vyjádřeno obecně v § 601 odst. 1, kde je stanoveno, že má-li se nabýt právo v určitý den, nabude se nebo vznikne počátkem tohoto dne.

II. Plná svéprávnost a související pojmy

Ohledně výkladu obecných otázek týkajících se pojmu "svéprávnost" se odkazuje na komentář k § 15 odst. 2.

Dosažením zletilosti se nabývá svéprávnost v plném rozsahu (plná svéprávnost). Člověk je tedy od tohoto okamžiku způsobilý ke všem právním jednáním, to na rozdíl od doby, kdy byl nezletilý.

Občanský zákoník používá pojem "svéprávnost" samostatně (srov. např. v § 4, 66, 799, 857 a další), dále ve spojení "osoba, která není plně svéprávná" (§ 570 a obdobně i § 581), a zejména ve spojení "nezletilý, který není plně svéprávný" (srov. např. § 31 a násl., § 95, 672 a další) a konečně v souvislosti s institutem omezení svéprávnosti podle § 55 a násl.

Termínem "nezletilý, který není plně svéprávný" se označuje nezletilec, který plnou svéprávnost (dosud) nenabyl, a to ani přiznáním svéprávnosti (§ 30 odst. 2 ve spojení s § 37), ani uzavřením manželství (§ 30 odst. 2 ve spojení s § 672), srov. níže.

Termín "osoba, která není plně svéprávná", je tudíž ve srovnání s předchozím širší. Zahnuje jakoukoliv fyzickou osobu, která není z nějakého důvodu plně svéprávná. Tímto důvodem může být (1) věk (jde o nezletilého, který není plně svéprávný), ale také (2) omezení svéprávnosti rozhodnutím soudu podle § 55 a násl. (jde o zletilého člověka, jehož svéprávnost byla omezena rozhodnutím soudu).

O obou těchto skupinách osob lze učinit závěr, že jsou svéprávné částečně. U nezletilých, kteří nenabyl plné

svéprávnosti, plyne tento závěr z § 31 (blíže srov. komentář k § 31), zatímco u osob, jejichž svéprávnost byla omezena rozhodnutím soudu, to vyplývá z § 64 (blíže srov. komentář k § 64). S termínem "částečná svéprávnost" však občanský zákoník nikde výslovně nepracuje.

Je-li tudíž výrazu "svéprávnost" užit samostatně (např. v § 66: "za nezvěstného může soud prohlásit svéprávného člověka"), nejde o člověka, který by spadal do některé z předchozích dvou skupin. Tudíž jde o člověka, který je plně svéprávný (protože nabytí plné svéprávnosti některým ze způsobů předvídaných v § 30 a zároveň jeho svéprávnost není omezena podle § 55 a s nsl.). To platí také o § 4, který stanoví vyvratitelnou domněnku ("má se za to"), že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.

K odst. 2

III. Nabytí plné svéprávnosti před nabytím zletilosti

Občanský zákoník umožňuje nabytí plné svéprávnosti také před dosažením zletilosti, a to ve dvou případech. Prvním je přiznání svéprávnosti (§ 37) a druhým uzavření manželství (§ 672). Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. obsahoval pouze možnost dosáhnout způsobilosti k právním úkonům v plném rozsahu uzavřením manželství (§ 8 odst. 2).

Konstrukce občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. a č. 89/2012 Sb. se liší. Podle § 8 odst. 2 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. se člověk uzavřením manželství stával zletilým, a tím způsobilým k právním úkonům v plném rozsahu. Podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. se člověk uzavřením manželství (§ 672) či přiznáním svéprávnosti (§ 37) sice stává plně svéprávným, avšak zůstává i nadále nezletilým, a to až do dovršení osmnáctého roku věku. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. tak na rozdíl od občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. spojuje zletilost výhradně s dosažením určitého věku. Na základě žádné jiné právní skutečnosti nemůže k nabytí zletilosti dojít.

Z toho zároveň vyplývá, že podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. je třeba lišit dvě kategorie nezletilců, a to na jedné straně nezletilce, kteří nejsou plně svéprávní [tj. plnou svéprávnost (dosud) nenabyli ani přiznáním svéprávnosti (§ 30 odst. 2 ve spojení s § 37) ani uzavřením manželství (§ 30 odst. 2 ve spojení s § 672)], a na straně druhé nezletilce, kteří již plnou svéprávnost některým ze dvou uvedených způsobů nabyli.